

Allah tövbe edenin tövbesini kabul ettiği halde Salebe'yi neden affetmedi?

Hasan Kesme: “Salebe hadisinde anlatılanlar sahih midir? Allah tövbe edenin tövbesini kabul ettiği halde Salebe'yi neden affetmedi?”

Salebe Rivayeti Nedir?

Taberi, Kurtubi, Vahidi, Elmalılı1 gibi müfessirler Tevbe Sûresinin 75-77. Âyetlerinin nüzul sebebi olarak bir olay zikrederler.

Söz konusu âyetler şunlardır: “İçlerinden, “Eğer Allah bize lütuf ve kereminden verirse, mutlaka bol bol sadâka veririz ve mutlaka salihlerden oluruz” diye Allah’a söz verenler de vardır. Fakat Allah, lütuf ve kereminden onlara verince, onda cimrilik ettiler ve yüz çevirerek dönüp gittiler. Allah’a verdikleri sözü tutmadıkları ve yalan söyledikleri için O da kalplerine, kendisiyle karşılaşacakları güne kadar (sürecek) bir nifak soktu.”2

Hadise şudur: Salebe bin Hatip adlı kişi Medine’de Peygamber Efendimiz’den (asm) zengin olmak için duâ istiyor. Peygamber Efendimiz (asm) ise kendisini “Şükrünü eda edeceğin az mal şükrünü eda edemeyeceğin çok maldan hayırlıdır.” diyerek şükre dâvet ediyor. Fakat Salebe hiç durmadan aynı isteği tekrarlayınca Peygamber Efendimiz (asm) Salebe’ye duâ ediyor.

Rivayete göre Salebe koyun alıyor. Derken koyunları doğurmaya, çoğalmaya, böcekler gibi üremeye başlıyor. Medine topraklarına sığamaz olunca, koyunlarını vadiye taşıyor. Önce cemaati terk ediyor, sonra namazı... Derken zekât emri geldiğinde “Bu cizyeye benziyor. Bir düşüneyim.” diyor ve zekât vermiyor.

Ardından bir akrabası kendisi hakkında âyet indiğini haber vererek zekât emrinin kesin bir emir olduğunu, cizye olmadığını, yanlısını telâfi etmesi gerektiğini söyleyince pişman oluyor ve Peygamber Efendimiz’e (asm) zekâtını götürüyor. Fakat Peygamber Efendimiz (asm) “Allah beni senin zekâtını almaktan men eyledi.” buyurarak zekâtını almıyor.

Paygamber Efendimiz'in (asm) vefatından sonra Salebe zekâtını Hazret-i Ebu Bekir'e (ra) götürüyor. Fakat Hazret-i Ebu Bekir (ra): "Resulullah'ın (asm) almadığı zekâtı ben de alamam." diyor. Salebe Hazret-i Ömer (ra) döneminde tekrar zekâtını getirmek istediye de, Hazret-i Ömer de kabul etmiyor.

Salebe Hazret-i Osman (ra) döneminde zekâtını kabul ettiremeden vefat ediyor.

İki Sa'lebe'den Biri...

Bu rivayeti her ne kadar bir kısım tefsirciler kitaplarına almışsa da, hadis muhakkikleri sıhhatli bulmuyorlar. İbn-i Hazm'e göre bu rivayetin sened zincirinde bulunan Mu'an b Rifa'a, Ali b Yezid, Miskin b. Bukeyr ve Kasım zayıf ravilerdir. Zaten hadis Kütüb-ü Sitte'de de bulunmuyor.

İlk İslâm Tarihçisi İbn-i İshak, Salebe bin Hatip adında iki zat bulunduğunu, birincisinin Bedir ashabından olduğunu ve Uhud Savaşı'nda şehit olduğunu; ikincisinin ise münafıkların fitne için yaptıkları Mescid-i Dırar'ı yapanların içinde yer aldığını ifade ediyor. Bu ikincisine Sa'lebe bin Ebi Hatip deniyor. Ve bu Sa'lebenin ölüm tarihi Hazret-i Osman'ın hilâfet dönemine rastlıyor.

Muhtemeldir ki, bu adam münafıktır ve yukarıda adı geçen âyetlerin inmesine sebep olan hadise -eğer sahihse- bu adamın başından geçmiştir.

Nasıl Yaklaşacağız?

Bu rivayetle gelen habere bir mü'min olarak şöyle yaklaşabiliriz:

Söz konusu Salebe münafıksa mü'min değildir, sahabe de değildir. Bu durumda Peygamber Efendimiz (asm) ve sonraki dönemlerde hulefa-i raşidin adamın zekâtını bu yüzden almamışlardır. Eğer mü'minse, sahabedir. Tövbe etmiştir. Tövbesi ya kabul edilmiştir, ya da hesabı mahşere kalmıştır. Tövbesi kabul edilmişse, zekâtının kabul edilmeyişi zekât emrine tutumuna karşı bir tür ikaz ve kefarete olmuştur.

Dolayısıyla her iki halde de sahabe olduğu nazara alınarak hakkında kıylu kal edilmemek gerekir. Hüsn-ü zan ile yaklaşmak esastır.

Dipnotlar:

- 1- Hak Dini Kur'ân Dili, 4/2593.
- 2- Tevbe Sûresi 75-77.